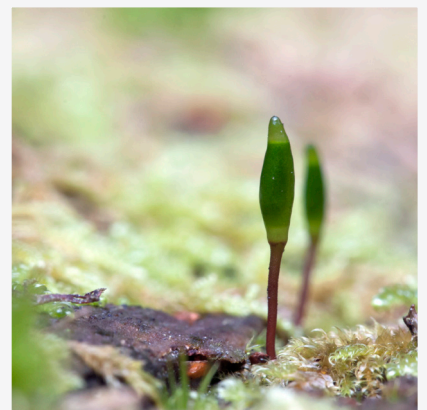

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Tomtaklintskogen

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0220257 Tomtaklinskogen

Kommun: Trosa

Områdets totala areal: 28 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-01-30

Markägarförhållanden:

Trosa kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9010 - Taiga

9050 - Näringsrik granskog

9080 - Lövsumpskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Tomtaklinskogen är det prioriterade bevarandevärdet den varierade skogen, med naturskogskaraktär och inslag av fuktiga och torra partier liksom både mer öppna och slutna partier.

Motivering: Tomtaklinskogen utgör en av länets mest värdefulla, stadsnära naturskogar på kommunal mark. Området hyser höga naturvärden kopplade till de utpekade naturtyperna, samt en rik förekomst av hotade arter.

Prioriterade åtgärder: Området ingår i naturreservatet Tomtaklinskogen. Naturvärdena är främst knutna till barr- och sumpskog varför fri utveckling är lämpligaste sätt att skydda och utveckla naturvärdena.

Beskrivning av området

Skogen vid Tomtaklint är starkt kuperad och hållmarker uppträder mellan dalgångarna. Torra växtsamhällen på och kring berghällar omväxlar med frisk barrskog och fuktstråk med lövinslag. Skogen har lämnats orörd sedan flera decennier och har övergått till naturskog med bitvis mycket höga kvaliteter. Exempelvis finns ett stort inslag av död ved som främst består av lågor men även torrträd förekommer. Signalarter som ullticka, gränsticka och trådticka är knutna till den döda veden. En lång rad signalarter, rödgul trumpetsvamp, skogsknipprot, blåsippa, grönpyrola, sårläka m. fl. indikerar kalkförekomst.

I ett tidigare skede har det gått betesdjur i området, vilket avspeglas i vegetationens sammansättning med hävdgynnade arter som spåstisel, svinrot och harmynta i soliga gläntor, på berghällar och längs stigar.

Bergen är sura och artfattiga med ljung och renlavar växande kring grova tallar med pansarbark. Moränmarkerna är däremot ofta kalkhaltiga och då med en örtrik vegetation där till exempel skogsknipprot, sårläka och slankstarr tillhör de verkligt kalkgynnade arterna. Dalgångarna upptas på flera ställen av lövblandade kärr av sockeltyp. Där har vegetationen på sina håll bökats bort av vildsvin. Där markvattnet är rörligt kan fortfarande signalarten gullpudra ses blomma tidigt på året.

Skogen vid Tomtaklint är belägen i direkt anslutning till Trosa tätort och utgör därför en viktig friluftsmiljö för kommuninnevanorna. Skolor utnyttjar området för utflykter och naturstudier.

Vad kan påverka negativt

Flera av nedanstående punkter ska i realiteten inte utgöra något hot då de är förbjudna enligt föreskrifterna i naturreservatet.

- All form av exploatering som bebyggelse, master etc.
- Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i anslutning till området, som exempelvis avverkning eller förberedelser till avverkning, gallring, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning
- Anläggning av vägar (även skogsbilvägar), järnvägar, kraftledningsgator eller andra ingrepp som riskerar att förändra hydrologin i området
- Avlägsnande av död ved eller torrträd, vilket ger en minskning av viktiga substrat för lavar, svampar, insekter och mossor
- Grävning, schaktning eller deponering av material och trädgårdsavfall, vilket kan skada marken och dess flora
- Inväxning av ung gran i delarna med lövsumpskog.
- Körning med skogsbruksmaskiner eller andra fordon i området så att markytan skadas.
- Åtgärder i angränsande skogsbestånd, exempelvis skyddsdikning, som kan medföra ökad dränering av fuktstråk i beståndet och en därav försämrad miljö för de till området knutna arterna
- Bök från vildsvin kan ha en negativ inverkan på arter i fält- och bottenskikt

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Området är skyddat som kommunalt naturreservat sedan 2009.

Skötsel: I lövsumpskogen behöver ung gran röjas. Grova tallar och grova ekar har till stor del frihuggits, men några återstår att frihugga. Skogen i övrigt lämnas för fri utveckling.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9010 - Taiga**

Areal: 6,88 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 7,68 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är främst koncentrerad till höjdpartierna i områdets nordvästra del. Naturliga processer gör skogen luckig, olikåldrig och inslaget av lövträd och död ved är stort. Det finns inslag av gamla grova ekar som vuxit upp under en tid då området betats. Det finns några större partier i skogen med hållmarker där trädtäckningen är betydligt lägre och där solen når in och belyser trädstammar. Dessa områden utgör viktiga komponenter i mosaiken mellan slutna och öppna marker i skogen. Till dessa områden kan det också finnas möjlighet för till exempel relikttbock att spridas då den vid inventeringar i naturreservatet har hittats utanför Natura 2000-området. Arter som hittats i området är till exempel ullticka, gränsticka och kantarellmussling vilka alla är exempel på signalarter.

Bevarandemål

Taigan ska ha naturskogskaraktär och vara flerskiktad med ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av gran, tall och triviala lövträd såsom björk, asp, rönn eller sälg. Det ska finnas tillräcklig förnygring av tall och lövträd i området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp, storm eller brand. Det ska finnas områden i skogen som är öppna där det finns solbelysta grova trädstammar. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Typiska arter, som t.ex. ullticka, gränsticka och grön sköldmossa ska förekomma i området. Arealen taiga ska vara minst 7,6 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9050 - Näringsrik granskog

Areal: 16,23 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 18,12 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Näringsrik granskog utgör största delen av Natura 2000-området. Skogen är luckig, olikåldrig och inslaget av död ved är stort vilket är en följd av att skogen under lång tid lämnats till naturliga processer som till exempel åldrande och avdöende, vindfällning och insektsangrepp. Det finns också några större delar med hållmarker och betydligt lägre trädäckning. Dessa områden utgör viktiga komponenter i mosaiken mellan slutna och öppna marker i skogen. De rödlistade arterna ullticka och gränsticka har påträffats i området. Dessutom finns flera signalarter som sårläka, trådticka och långfliksmossa i området.

Bevarandemål

Den näringsrika granskogen ska ligga på torr-blöt näringsrik mark, ofta av finsediment. Hydrologin ska vara naturlig och översilning ska kunna förekomma. De övre trädsikten ska domineras av gran. Skogen ska vara olikåldrig och ha inslag av äldre träd och död ved. Den ska även ha, naturskogskaraktär och hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor och svampar. Fältskiktet ska vara utbrett och örtrikt med typiska arter som t.ex. blåsippa, strutbräken och vårärt. Typiska arter som t.ex. kranshakmossa, trådticka och svart taggsvamp, ska förekomma i området. Arealen näringsrik granskog ska vara minst 18,1 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9080 - Lövsumpskog

Areal: 1,49 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövsumpskogen utgörs av två separata delar i områdets mer centrala delar som ligger lägre än omgivande skog. På vissa ställen finns lövträd, främst alar, med väl utvecklade socklar. Bland arter som hittats kan nämnas gullpudra som är typisk för naturtypen och även signalart.

Bevarandemål

Lövsumpskogen ska ligga på fuktig - blöt mark med naturlig hydrologi. Skogen ska vara olikåldrig och ha inslag av äldre träd och död ved. De övre trädskikten ska domineras av klibbal, ask, asp och glasbjörk. Gran eller främmande trädslag ska inte dominera. Lövsumpskogen ska ha naturskogskaraktär och hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor och fåglar. Typiska arter, som t.ex. sumpviol, källpraktmossa och gullpudra, ska förekomma i området. Arealen lövsumpskog ska vara minst 1,5 ha.

Bevarandetillstånd

Ej gynnsamt tillstånd på grund av hydrologisk påverkan i vissa delar och för stort inslag av uppväxande gran.

Dokumentation

Referenser

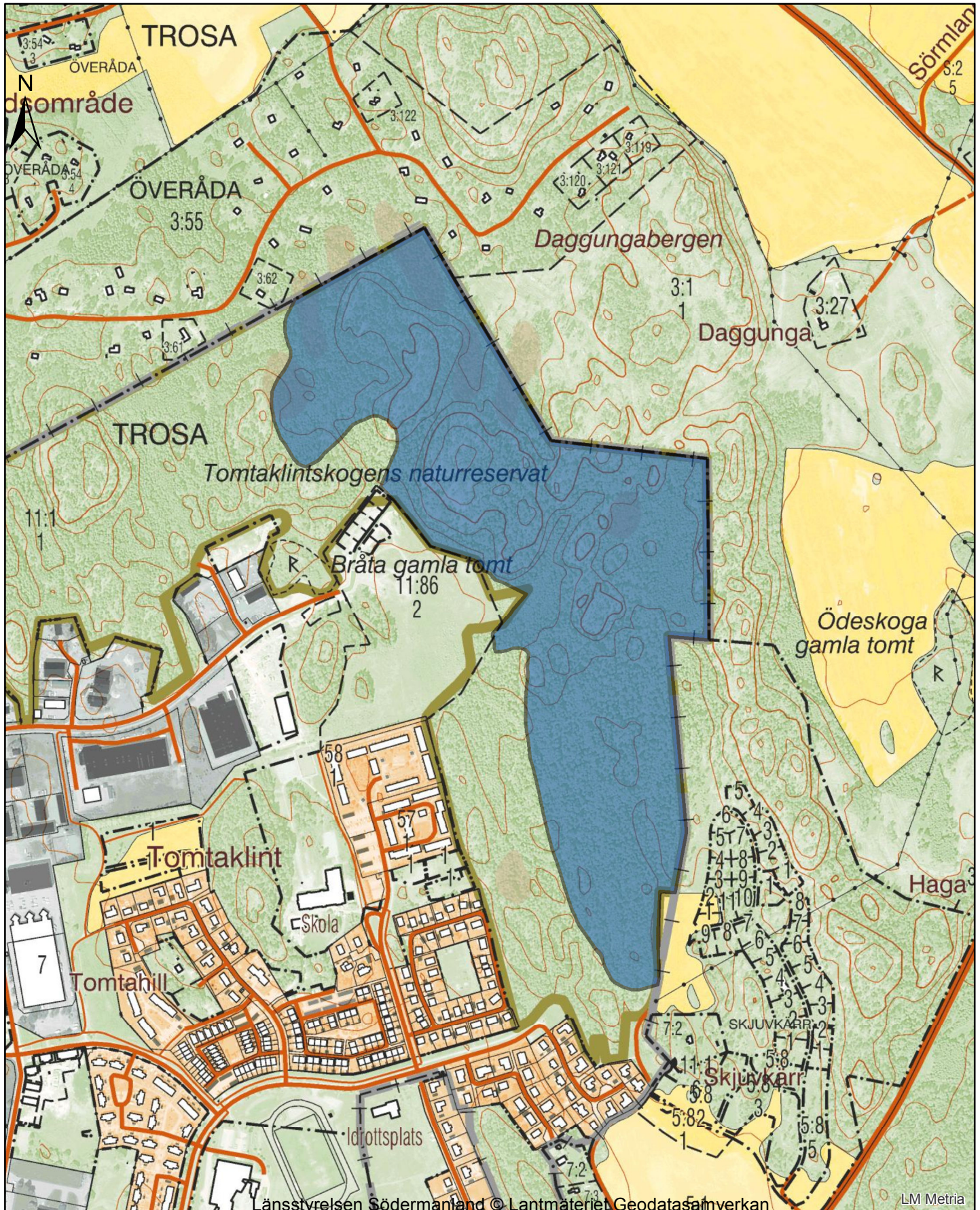
- Elmhag, J. Översiktlig bedömning av sumpskogarnas hydrologiska tillstånd i Tomtaklinskogens naturreservat. 2011.
- Elmhag, J. Reliktbock i Tomtaklinskogens naturreservat. 2014.
- Gärdenfors U, m fl. Rödlistade arter i Sverige 2015.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län, Bevarandeplan för Natura 2000-området Tomtaklint (SE0220257) Trosa kommun, Södermanlands län. 2006.
- Naturvårdsverket, 2018. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1.
- Nitare J mfl, Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, Skogsstyrelsens förlag 2000.
- Rydberg H, m fl, Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket, 1997.
- Rydberg H, Wanntorp H-E, Sörmlands flora, Sörmlands Botaniska sällskapet i Stockholm 2001.
- Skötselplan för Tomtaklinskogens naturreservat. Trosa kommun. 2009. Reviderad 2011.

Inventeringar

Artportalen 2015-10-22

- Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2001. Källskogsinventeringen. (opubl.)
- Rydberg, H. 2001: Inventering av kärlväxtfloran i Tomtaklint-området. Länsstyrelsen i Södermanlands län. Opublicerad sammanställning, 2 sid.
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventeringen.

Bilagor

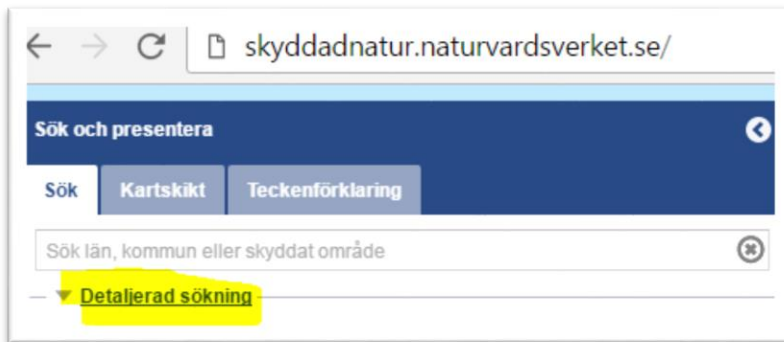

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

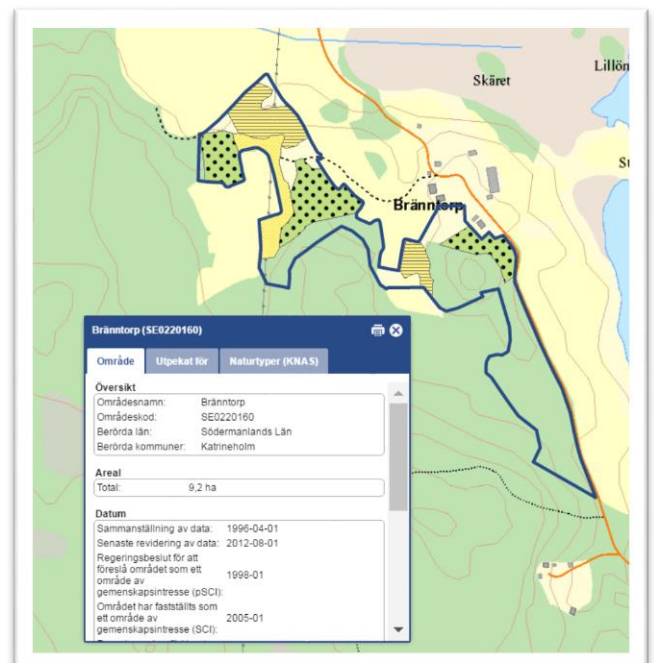
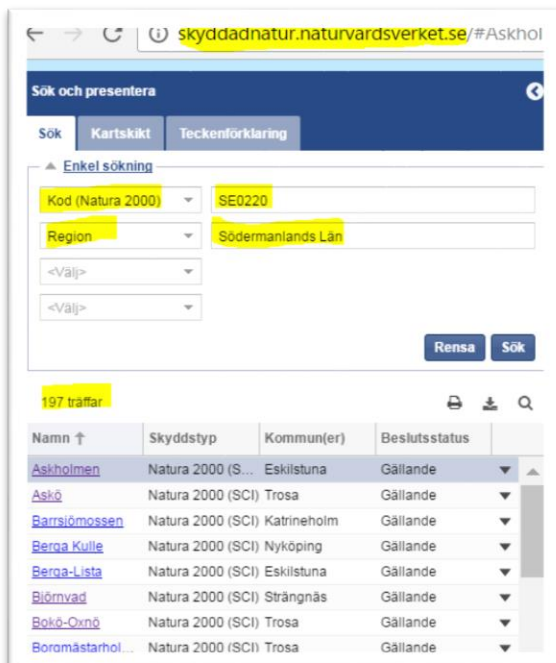
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

